

Чеська мова для життя:
інтенсивний базовий курс
чеської мови для українців.

glossa[®]
škola jazyků

Čeština pro život:
Intenzivní kurz základů češtiny pro Ukrajince.

PŘÍRUČKA PRO UČITELE

CÍL A PODKLADY PRO KURZ ČEŠTINA PRO ŽIVOT

Cílem kurzu je rychle naučit nově příchozí Ukrajince **základy českého jazyka** a pomoci jim začít komunikovat v **každodenních i pracovních situacích**. Rozvoj dovedností zahrnuje osvojení **základní slovní zásoby** a **gramatiky**. Nedílnou součástí kurzu je seznámení s nezbytnými českými reáliemi.

Kurz je vyučován podle učebnice Čeština pro život: Intenzivní kurz základů češtiny pro Ukrajince, která byla vytvořena týmem jazykové školy Glossa jako dobrovolnická podpora uprchlíků z Ukrajiny v dubnu roku 2022. Tento výukový materiál je určen pouze pro osobní využití v rámci výuky češtiny pro příchozí. Byl vytvořen z veřejně dostupných zdrojů a podkladů použitých se souhlasem jejich poskytovatelů. Dokument ani žádná jeho část nesmějí být užívány pro komerční účely. Učebnice je doplněna **Učitelenskou příručkou**, kterou právě čtete.

Oba materiály jsou dostupné na webové stránce

<https://www.glossa.cz/kurzy-pro-verejnost/czukur/vyukove-materialy/>.

DOPORUČENÁ HODINOVÁ DOTACE

Kurz je koncipován jako **15 lekcí** s minimální časovou dotací **90 minut** za předpokladu, že se s materiálem pracuje selektivně podle aktuálních potřeb studentů. Kurz může probíhat intenzivní formou (každý den jedna až dvě lekce po dobu 1,5 – 3 týdnů) nebo s nižší frekvencí po dobu několika týdnů. Uvedenou časovou dotací je potřeba vnímat jako minimální, pro plné využití všech podkladů by měla být časová dotace kurzu vyšší.

KONCEPCE UČEBNICE

Učebnice *Čeština pro život* je pouze **v češtině**, nejen kvůli blízkosti obou jazyků, ale také důležitosti navýkat studenty na komunikaci ve **vyučovaném jazyce**. Pokud se studenti setkávají v nejvyšší možné míře s vyučovaným jazykem, i běžná komunikace ve třídě vede k učení. Vyučovaný jazyk by tedy měl být využíván i pro **zadávaní pokynů, prezentaci nové látky, opravu chyb**, ale také společenskou konverzaci před lekcí i po ní. Jazyk používaný ve třídě musí být jednoduchý a srozumitelný úrovní studentů a názorně doplněný gesty, mimikou, příklady atd. Nedílnou součástí kurzu je také cílená práce s překladači, které studenti prakticky využijí v kurzu i v běžném životě.

Cílem výukových materiálů je v co nejvyšší míře pokrýt potřeby studentů a reagovat na jejich aktuální situaci. Každá lekce je jasně **tematicky zaměřená** a pokrývá především slovní zásobu a fráze, gramatika je zmíněna jen okrajově a vždy v návaznosti na probíraná témata.

Učebnice obsahuje:

- **Zdrojové texty** praktického charakteru (pracovní inzerát, dialog u lékaře, v obchodě, atd.),
- **Procvičení** nové slovní zásoby/frází/gramatiky – písemné i ústní,
- **Komunikativní aktivity** – nácvik komunikačních situací z reálného života (vyplňování formulářů, přihlášek, komunikace s úřadem práce, školou, školkou atd.),
- **Reálie a praktické tipy** pro lepší orientaci v České republice, jako např. jízdní řády, mapy, překladače, odkazy na internetové obchody atd.,
- **Samostatné procvičování** – každá kapitola je zakončena QR kódem odkazujícím na online aktivity k samostatnému procvičení.

Výukový materiál obsahuje více aktivit než lze v 90minutové lekci kvalitně odučit. Proto k materiálu přistupujte **selektivně** a volte aktivity odpovídající potřebám a dovednostem konkrétní skupiny studentů.

DOPORUČENÝ ZPŮSOB PRÁCE S UČEBNICÍ

Pro každou lekci **stanovte komunikativní cíl**, přičemž **vyjděte z komunikativní aktivity** ve výukovém materiálu. Představte si, **v jaké situaci ve skutečnosti studenti potřebují říkat věty**, ke kterým je materiál vede. Probíranou látku dále nezapomeňte **personalizovat** – přizpůsobit zájmům, potřebám a schopnostem konkrétních studentů.

Pořadí aktivit pro konkrétní lekci rozfázujte podle principu **PPP**, tedy **prezentace, procvičení a produkce**. Ten spočívá v postupném budování znalostí – než se studenti naučí novou gramatiku, slovní zásobu a fráze aktivně používat, s látkou se nejprve seznámí (prezentace), vyzkouší a zapamatují si ji (procvičení) a pak ji mohou začít samostatně používat v komunikaci (produkce).

S novou látkou se studením seznámí ideálně **prostřednictvím zdrojového textu**, který si předtím potichu přečetli. Díky textu studenti vnímají použití jazyka v přirozeném kontextu, z něž dokáží sami odvodit význam slov.

Cílem fáze procvičení je **zafixování a zautomatizování nové látky**, a to jak **správného tvaru** včetně správné výslovnosti/pravopisu, tak i **způsobu použití**. V lekcích věnujte **dostatečný prostor pro zapamatování nové látky**, jinak studenti přijdou o možnost dobře zvládnout aktivity, kde již mají sami komunikovat a novou látku používat. Typy procvičení zahrnují jednak **doplňovací cvičení** z výukového materiálu, např. doplňování slov či vět, výběr z několika možností, přiřazování, stanovení správného slovosledu, oprava chyb, jednak **ústní a písemný drill**, např. memorování, opakování tvarů, slov a vět, obměňování, nahrazování, řetězení.

Pro oba typy procvičení platí, že je potřeba je **co nejvíce variovat** jak co do typu aktivity, tak interakce (lektor-student, lektor-studenti, individuální práce a pak probrání ve třídě, práce ve dvojicích, dva týmy proti sobě). Nezbytná je také zpětná vazba – **okamžitá oprava** bezprostředně po chybě, aby nedošlo k zafixování nesprávného tvaru, výslovnosti, použití.

Vrcholem každé lekce je **hlavní komunikativní aktivita**, ve které studenti používají nově procvičenou látku aktivně, samostatně a přirozeně. Role lektora spočívá v dobře formulovaném zadání a kvalitní zpětné vazbě.

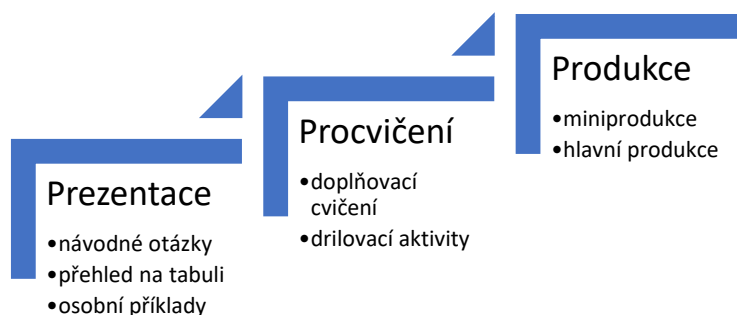
Hlavní komunikativní aktivitě může předcházet **miniprodukce**, tj. krátká komunikativní aktivita cílená na využití nové látky v jasně vymezeném kontextu, kdy se studenti nemusí soustředit na nic jiného, než na správné použití nové látky (**řízená produkce**). Tyto aktivity většinou nenabízí výukový materiál, ale **odává je lektor těsně po fázi procvičení a před volnou produkcí** v návaznosti na komunikativní cíl lekce. U začátečníků to bývá dokonce jediná forma samostatného vyjádření, jaké jsou schopni.

Hlavní produkce je rozsáhlejší komunikativní aktivita simulující běžnou komunikaci v každodenním životě, kde kromě nové látky studenti rovnocenně využívají všech svých znalostí (volná produkce). Může to být rollová hra, diskuse, pohovor, vyjednávací hra, ale i e-mail, vzkaz či zápisky.

Úspěšná produktivní aktivita **vyžaduje čas na přípravu** – studenti se musí do situace vžít a utřídit si myšlenky. Nelze zadat komunikativní aktivitu a očekávat, že studenti začnou mluvit spatra. Studenti na nižších úrovních potřebují navést – je dobré je na situaci naladit, udělat skupinový brainstorming

nápadů. A poté jim nechat krátký čas na samostatné srovnání myšlenek. Během této přípravné fáze je lektor aktivní – **provádí monitoring** – obchází studenty, opravuje případné chyby a radí se slovní zásobou. Jakmile aktivitu spustíte a studenti komunikují, nezasahujte, pokud to není vyloženě nutné. Nechte studenty si se situací poradit samostatně a pouze si dělejte poznámky. Teprve **po skončení provedte společně oddálenou opravu** a navedte studenty k sebeopravě.

Postupné budování znalostí tedy zahrnuje fáze **prezentace – procvičení – produkce**, kdy každá **sestává z několika dílčích kroků**, shrnutých v diagramu. Čím lépe se vám bude dařit je výuce uskutečňovat, tím plynuleji své studenty dovedete až na vrchol a k jejich cíli – schopnosti samostatně a přirozeně komunikovat v běžném životě. Nezapomeňte, že **pozitivní zpětná vazba** a podpora studentů je nedílnou součástí lekci.

OBSAH KURZU

Kurz má **syllabus** vytvořený na míru specifickým potřebám studentů, tzn. má za úkol pomoci nově přichozím Ukrajincům si co nejrychleji osvojit základy jazyka pro každodenní situace, do kterých se dostávají, jako např. komunikace v obchodě, na úřadu práce, ve škole, v potenciálním zaměstnání atd. Studenti většinou rozumí češtině pasivně, klíčovými dovednostmi, které musí získat, jsou **upevnění a aktivní používání latinky, mluvení a psaní**. Co se gramatiky týče, není cílem ji vysvětlovat, ale spíše poukazovat na nuance a rozdíly oproti rodnému jazyku studentů.

Jelikož se jedná o kurz, jehož prioritou je začlenění Ukrajinců do běžného života, zařazujte **informace o životě v Česku** a zodpovídejte relevantní dotazy.

Pokud kurz sdílí několik lektorů, každý lektor by měl dodržovat syllabus a **spolehlivě probrat témata zadaná v konkrétní lekci**.

Lekce 1:

- Představení se
- Profese
- Sloveso být
- Informace o překladači/slovníku
- Číslovky
- Jednoduchý formulář (adresa + země + tel. číslo)

Lekce 2:

- Nakupování
- Potraviny, nákup v drogerii
- Sloveso chtít (slovesa -ovat)
- Tabulka pádů

Lekce 3:

- Čas, části dne, dny v týdnu, roční období
- Plánování schůzky
- Slovesa –á
- Sloveso mít
- Modální slovesa

Lekce 4:

- Orientace ve městě
- Vysvětlování cesty (práce s mapou)
- Jízdní řády + časy
- Slovesa –i
- Budoucí čas s tvarem budu

Lekce 5:

- Opakování lekcí 1-4

Lekce 6:

- Co jste dělali o víkendu, na Ukrajině v práci (pro CV i pohovor)
- Známi Češi
- Minulý čas

Lekce 7:

- Hledání práce - pracovní inzeráty

Lekce 8:

- Hledání práce - životopis, motivační dopis
- Pohovor, pracovní smlouva

Lekce 9:

- Dům a byt
- Uklízení

Lekce 10:

- Opakování lekcí 6-9
- Hledám práci, kde bydlím

Lekce 11:

- Věk
- Děti ve škole, různé typy škol a školní systém, předměty ve škole
- Družina, kroužky, mimoškolní aktivity
- Přihlášky, nabídka kroužků, DDM (čtení s porozuměním)
- Psaní omluvenky

Lekce 12:

- Tělo + orgány,
- Základní nemoci, u lékaře
- Lékárna, záchranný systém

Lekce 13:

- Oblečení + obuv
- Nakupování
- Velikosti, materiály
- Výměna zboží

Lekce 14:

- Opravy v domě
- Řešení problémů (ztracený kufr, zmeškaná schůzka, sms omluvy)
- Na policii, důležité kontakty
- Výpůjčky

Lekce 15:

- Souhrnné opakování
- První den ve škole, první den v práci

POUŽITÉ ZDROJE

Nečtu, nepíšu, učím se česky – pracovní sešit pro úplné začátečníky

<https://www.cicops.cz/cz/dalsi-vzdelavani/224-materialy-ke-stazeni>.

E-learning Centra pro integraci cizinců

<https://www.kurzycestinyprocizince.cz/cs/e-learning.html>

Manuál pro učitele českého jazyka pro cizince bez znalosti latinky

<https://www.inkluzivniskola.cz/zdroje-inspirace/manual-pro-ucitele-ceskeho-jazyka-pro-cizince-bez-znalosti-latinky>

Vaše šance jít do práce – průvodce pracovním trhem

<https://www.ekscr.cz/sites/default/files/vasesancejitdoprace.pdf>

Jazykový balíček pro migranty v Evropě

<http://www.l-pack.eu/?lang=cz>

Zkouška z češtiny pro trvalý pobyt

<https://cestina-pro-cizince.cz/trvaly-pobyt/a2/wp-content/uploads/sites/3/2021/08/Prirucka-pro-web.pdf>

Česky v Česku

<https://ujop.cuni.cz/metodicka-podpora>

Člověk v tísní – Český den

<https://www.clovekvtsni.cz/cesky-den-ucebnice-pro-ucitele-cestiny-jako-ciziho-jazyka-1063pub>

DOPORUČENÁ VÝUKOVÁ VIDEA

Zkouška z češtiny pro trvalý pobyt, např.

https://www.youtube.com/watch?v=PewTeYUAvWk&list=PL4s_XuOu_y76u-e5n7LxAkfhDFE4mGKUu

DOPORUČENÁ VÝUKOVÁ APLIKACE

<https://www.movapp.cz/>

